

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 428/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátska kancelária čipák & partners s. r. o., Vazovova 9/B, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 6T/54/2013 zo 14. augusta 2023, uzneseniu Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1Tos/101/2023 z 29. novembra 2023 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Ndt 7/2024 z 23. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavnému súdu bola 12. augusta 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu sp. zn. 6T/54/2013 zo 14. augusta 2023, uznesením krajského súdu sp. zn. 1Tos/101/2023 z 29. novembra 2023 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndt 7/2024 z 23. mája 2024.

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je pred okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 6T/54/2013 trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona. V ďalšom konaní vedenom Prezidiom Policajného zboru, národnou kriminálnou agentúrou pod ČVS: PPZ-40/NKA-VY2-2022 je sťažovateľ trestne stíhaný pre pokračovací zločin podplácania podľa § 336 ods. 2 Trestného zákona a iné. V predmetnej trestnej veci, ktorej predmetom je/má byť korupčná trestná činnosť sudcov okresného súdu a krajského súdu, už ako svedkovia vypovedali sudcovia okresného súdu JUDr. Mária Ondrejová a JUDr. Roman Greguš, ktorí sú zároveň zákonnými sudcami vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 6T/54/2013. Sťažovateľ je toho názoru, že „už týmto momentom vznikol zákonný dôvod pre odňatie trestnej veci

sťažovateľa vedeného Okresným súdom Nitra, sp. zn. 6T/54/2013, k čomu však nedošlo. Vzhľadom na túto skutočnosť sťažovateľ podal námietku zaujatosti na predsedníčku senátu JUDr. Máriu Ondrejovú a návrh na delegáciu veci najvyššiemu súdu.

3. O sťažovateľom podanej námietke zaujatosti proti predsedníčke senátu okresného súdu JUDr. Márii Ondrejovej rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 6T/54/2013 zo 14. augusta 2023 tak, že predsedníčku senátu podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku s použitím § 32 ods. 3 Trestného poriadku nevytlúčil z vykonávania úkonov trestného konania. Krajský súd uznesením sp. zn. 1Tos/101/2023 z 29. novembra 2023 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Ndt 7/2024 z 23. mája 2024 podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku neodňal okresnému súdu trestnú vec sťažovateľa vedenú pod sp. zn. 6T/54/2013.

4. Sťažovateľ napadol ústavnou sťažnosťou všetky predmetné rozhodnutia, keďže ich považuje v súhrne za arbitrárne, pretože *„pre zachovanie spravodlivého procesu, ako aj vieru v takýto proces, je ústavnoprávne nemysliteľné, aby sa sudca, ktorý rozhoduje takúto trestnú vec, alebo je aj súčasťou personálneho aparátu súdu, ktorý rozhoduje, vyjadroval ku skutočnostiam v spojení s osobou sťažovateľa, z ktorých vyplývajú tvrdenia sťažovateľa, uvádzané v ním podanom trestnom oznámení.*“ Inými slovami a v súhrne vyjadrené, sťažovateľ je toho názoru, že ak členovia senátu okresného súdu rozhodujú o jeho vine vo veci vedenej pod sp. zn. 6T/54/2013, tak nemôžu ako svedkovia vypovedať vo veci vedenej Prezidiom Policajného zboru, národnou kriminálnou agentúrou pod ČVS: PPZ-40/NKA-VY2-2022, kde sa vyjadrujú ku korupčnej trestnej činnosti aj sudcov pôsobiacich na okresnom súde či krajskom súde, a preto z tohto dôvodu podal nielen námietku zaujatosti na predsedníčku senátu JUDr. Máriu Ondrejovú, ale aj návrh na delegáciu veci inému súdu v pôsobnosti iného kraja, ako je Nitriansky kraj. Všetky jeho návrhy boli súdmi odignorované, čím malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. V petite podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol o vyslovení porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil napadnuté uznesenia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu *„ako nezákonné v celom rozsahu*“, priznal mu náhradu trov právneho zastúpenia a odňal podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku trestnú vec vedenú okresným súdom pod sp. zn. 6T/54/2013 tomuto súdu a prikázal ju *„na rozhodnutie inému súdu rovnakého stupňa.*“

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu, ktoré sťažovateľ považuje za arbitrárne z dôvodu nevyhovenia jeho návrhom na vylúčenie zákonnej sudkyne činnej v jeho trestnej veci, ako aj jeho návrhu na delegáciu veci, keďže členovia senátu okresného súdu 6T sú vypočúvaní ako svedkovia v trestnej veci vedenej proti sťažovateľovi Prezidiom Policajného

zboru, národnou kriminálnou agentúrou pod ČVS: PPZ-40/NKA-VY2-2022. Táto skutočnosť zakladá/má zakladať ich predpojatosť proti jeho osobe.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

10. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatie na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.1. K prípustnosti podanej ústavnej sťažnosti:

11. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

14. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach

podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

15. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

16. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

II.2. Posúdenie vecí:

17. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až do svojho konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a taktiež aj zo strany súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia (III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 314/09). Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

18. Ako z predchádzajúceho bodu vyplýva, predpokladom záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu už nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušnej právnej úprave daného typu konania (I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že ústavnú sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť

o nej až po tom, keď napadnuté konanie bolo právoplatne skončené. Je to tak z toho dôvodu, že sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010).

19. Z obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že sú „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08, IV. ÚS 340/2024). V zmysle rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa úloha súdu sústreďuje na zistenie, či konanie ako celok vrátane dokazovania malo spravodlivý charakter (Van Mechelen a iní proti Holandsku z 23. 4. 1997, body 49, 50; A. M. proti Taliansku zo 14. 12. 1999, body 23 a 24).

20. Vo vzťahu k posudzovanej veci teda generálne platí, že vecné smerovanie uplatnených námietok (nevyhovenie návrhom na vylúčenie zákonnej sudkyne činnej v trestnej veci sťažovateľa, ako aj nevyhovenie jeho návrhu na delegáciu veci) je jednoznačné a týka sa konania a rozhodovania vylúčeným sudcom, keď by mala byť dotknutá vec dokonca v dôsledku vylúčenia všetkých sudcov konajúceho súdu prikázaná inému súdu, a to v kontexte všetkých sťažovateľom označených referenčných noriem (ustanovení chrániacich ním uplatňované práva). Také námietky však nie je v dôsledku subsidiarity právomoci ústavného súdu, ako je dostatočne objasnená v predchádzajúcom texte a chronicky zdôrazňovaná v jeho judikatúre, možné v ústavnosúdnom prieskume posudzovať skôr, než je vec právoplatne skončená, inými slovami, je to možné len v kontexte výsledkovej spravodlivosti konania. Táto okolnosť je sama osebe dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, pričom do právoplatného skončenia veci bude vo veci samej (meritórne) rozhodovať aktuálne konajúci súd a v prípade uplatnenia opravných prostriedkov aj nadriadený súd (súdy), ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu (§ 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde), resp. z pohľadu uplatnenia zákonných prostriedkov na ochranu základných práv a slobôd je táto prednostná právomoc reflektovaná § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

21. Nad rámec tohto záveru sťažovateľ podal námietku zaujatosti zákonnej sudkyne a zároveň predsedníčky senátu okresného súdu 6T, o ktorej rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 6T/54/2013 zo 14. augusta 2023 tak, že predsedníčku senátu podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku s použitím § 32 ods. 3 Trestného poriadku nevyhlásil z vykonávania úkonov trestného konania. Sťažovateľ napadol uznesenie okresného súdu sp. zn. 6T/54/2013 zo 14. augusta 2023 sťažnosťou, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 1Tos/101/2023 z 29. novembra 2023 tak, že ju ako nedôvodnú zamietol. Z uvedeného dôvodu by bol aj v separátnom ponímaní dôvod na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu vo všetkých označených právach pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti koncentruje svoje sťažnostné námietky aj proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1Tos/101/2023 z 29. novembra 2023, vo vzťahu ku ktorému by však bola ústavná sťažnosť aj pri eventualite parciálneho prieskumu

podaná oneskorene, preto by ju ústavný súd musel vo vzťahu k všetkým v nej označeným referenčným normám odmietnuť z dôvodu jej oneskorenosti podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde (pozri druhú vetu v nasledujúcom bode).

22. Napokon sťažovateľ napáda aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndt 7/2024 z 23. mája 2024, ktorým najvyšší súd podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku neodňal okresnému súdu jeho trestnú vec vedenú pod sp. zn. 6T/54/2013. Najvyšší súd rozhodoval napadnutým uznesením na podklade samostatného návrhu sťažovateľa s iným, aj keď vecne súvisiacim predmetom konania (odňatie a prikázanie veci inému súdu na rozdiel od vylúčenia konajúceho sudcu), ktorý mu bol doručený 27. marca 2024, v dôsledku čoho nie je možné aprobovať jeho argumentáciu o zachovaní zákonnej lehoty vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktoré bolo vydané v niekoľkomesačnom predstihu.

23. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o nevyhovení jeho návrhu na delegáciu veci (ktoré vo svojich dôsledkoch pre sťažovateľa znamená pokračovanie konania v pôvodnom zložení senátu 6T) ústavný súd upozorňuje na záverečnú časť odôvodnenia najvyššieho súdu zameranú na podstatnú okolnosť, že ak bolo skorším rozhodnutím okresného súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu o podanej sťažnosti právoplatne rozhodnuté o nevyhlúčení zákonnej sudkyne (tieto rozhodnutia neboli predmetom prieskumu najvyššieho súdu s možnosťou ich kasácie), nemohlo z rovnakého dôvodu následne na základe návrhu sťažovateľa dôjsť k odňatiu veci konajúcemu súdu a jej prikázaniu inému súdu (ak nie je z určitého dôvodu vylúčený zákonný sudca pre jeho tvrdenú zaujatosť, nie je možná delegácia veci inému súdu z dôvodu nutnosti pre vylúčenie sudcov dotknutého súdu, pretože rozhodujúce a určujúce je nevyhlúčenie zákonného, teda konajúceho sudcu). Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu by teda bol (zástupne je) daný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, a to z hľadiska všetkých v ústavnej sťažnosti označených referenčných noriem.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu